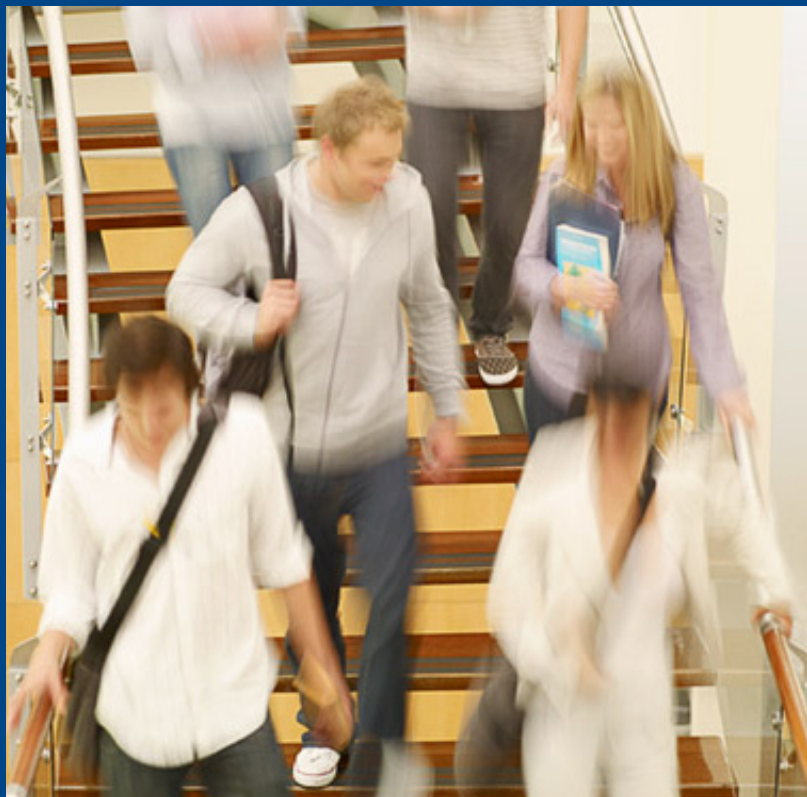

Betydelsen av föräldrars förhållande till tobak

CAN rapport 136

Clara Henriksson

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
Layout inlaga: Britta Grönlund, CAN
Layout omslag: Marika Jonson
Foto: OJO Images
URN:NBN:se:can-2013-4 (pdf)

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund och data.....	5
Definitioner	6
Utvecklingen av tobaksbruket i årskurs 9	6
Resultat.....	8
Diskussion	12
Referenser.....	14

Betydelsen av föräldrars förhållande till tobak

Clara Henriksson

Sammanfattning

I föreliggande studie studeras samband mellan föräldrars och barns tobaksbruk, samt samband mellan barns tobaksbruk och deras uppfattning om huruvida deras föräldrar skulle tycka att det var okej om de rökte eller snusade. I studien bekräfts, genom CANs riksrepresentativa data över skolelevs drogvanor, den samvariation som tidigare studier redovisat mellan tobaksbrukande elever och tobaksbrukande föräldrar; d.v.s. att tobaksanvändande elever oftare har föräldrar som använder tobak. Här bekräfts även att de elever som uppger att deras föräldrar skulle acceptera tobaksbruk i högre grad också använder tobak. Detta samband är starkt, men det är samtidigt viktigt att här förtydliga att det är relativt få elever som uppger att deras föräldrar har en sådan tillåtande attityd.

Överlag uppger eleverna i denna undersökning att deras föräldrar har en icke-tillåtande attityd till att de skulle använda tobak, endast sex procent eller lite drygt var 20:e elev rapporterar en accepterande inställning hos sina föräldrar. Det finns heller ingenting som visar om den tillåtande attityden som barnen uppfattat, har yttrat sig före eller efter att barnen blivit rökare eller snusare. Möjligen har en del föräldrar helt enkelt motvilligt accepterat faktum. Även om sådana kausalsamband inte kan avgöras här är det ändå viktigt att försöka mäta föräldrarnas hållning, inte minst som det finns undersökningar som pekar på att denna kan vara avgörande för om tobaksbruket kommer att befastas i framtiden.

Positiva resultat som bör framhållas är också att tobaksbruket bland elever i årskurs 9 i Sverige är det lägsta som uppmätts under CANs skolundersöknings historia. Därutöver svarar majoriteten av dessa tobaksbrukande elever att de vill sluta röka eller snusa.

Bakgrund och data

Tobaksbruk är den faktor som, näst efter högt blodtryck, tillskrivs flest dödsfall i världen. I höginkomstländer är omkring vart femte dödsfall förknippat med tobaksbruk vilket medför att tobaksbruket i dessa länder leder listan av riskfaktorer för tidig död (WHO, 2009).

Det övergripande målet för den svenska tobakspolitiken är att minska tobaksbruket, och de nationella etappmålen för tobaksområdet är vägledande för regeringens satsningar (prop. 2002/03:35, bet. 2007/08: SoU11). Etappmålen är; en tobaksfri livsstart från 2014, en halvering till 2014 av antalet ungdomar under 18 år som börjar röka eller snusa (jämfört med de nivåer som uppmättes 2002), en halvering till 2014 av andelen rökare bland de grupper som röker mest samt att ingen ofrivilligt ska utsättas för rök i sin omgivning. För att kunna utforma en effektiv tobaksprevention är såväl aktuell som fördjupad kunskap kring ungas benägenhet att utveckla (samt fortsätta eller sluta) ett tobaksbruk, nödvändig. I det tobakspreventiva arbetet har frågor om bl.a. föräldrars inverkan på sina barns tobaksanvändning på senare tid åter aktualiserats. I föreliggande studie studeras därför samband mellan föräldrars och barns tobaksbruk, samt samband mellan barns tobaksbruk och deras uppfattning till om deras föräldrar skulle tycka att det var okej om de rökte eller snusade.

Tidigare forskning har visat att barn till föräldrar som använder tobak i större utsträckning använder tobak själva (se till exempel Bricker m.fl., 2006, Gilman m.fl., 2009, Harakeh m.fl., 2004, Hill m.fl., 2005 eller Statens folkhälsoinstitut, 2010:20) samt att barn till föräldrar som inte tillåter dem att använda tobak i större utsträckning är tobaksfria, medan barn till föräldrar med en tillåtande inställning till barnens tobaksbruk oftare använder tobak (Clark m.fl., 2006, Jackson 2002 & 2006, Sargent 2001, Marklund 1989). Den svenska studie som oftast refereras till som påvisar sambandet mellan föräldrars inställning och barnens tobaksbruk är dock relativt gammal. Även om sambandet bekräftats i lokala drogvaneundersökningar (Region Skåne, 2009 samt i Stockholmsenkäten, se Henriksson, 2011) är det motiverat att ta fram aktuell statistik på riksnivå, bland annat som underlag i arbetet med att utforma strategier för tobaksprevention.

Sedan 1971 har det årligen genomförts skolundersökningar om drogvanor bland elever i årskurs 9 i Sverige. Sedan 1986 genomför CAN dessa skolundersökningar och från och med 2004 inkluderas även elever i gymnasiet år 2. Undersökningarna genomförs som anonyma gruppenkäter i klassrummen på riksrepresentativa urval av klasser.

Denna studie baserar sig på svar från elever som gick i årskurs 9 åren 2010, 2011 och 2012. Tre år har slagits samman för att skapa ett större datamaterial för studien. Detta då vissa undersökta grupper i annat fall blir allt för små för att kunna utgöra ett statistiskt meningsfullt underlag. De tre senaste – och på varandra följande, undersökningsåren har valts, då syftet med studien är att redovisa resultat från så aktuella data som möjligt. Att detta låter sig göras utan en snedvridande periodeffekt för något år, framgår av tabell 1 som visar att inget av åren sticker ut

Tabell 1. Andel elever med tobaksbrukande föräldrar respektive elever som har föräldrar som tillåter att de själva använder tobak. Årskurs 9. 2010–2012.

	Tobaksbrukande föräldrar	Elever med föräldrar som tillåter tobak
2010	44,4 %	6,5 %
2011	43,9 %	5,3 %
2012	42,3 %	5,0 %
Total	43,5 %	5,6 %

i kraftigare bemärkelse avseende vare sig föräldrar som brukar tobak eller föräldrar som accepterar tobaksbruk hos sina barn.

Sammanlagt deltog 14 051 elever i dessa undersökningar. Bland dessa var 51 procent pojkar och 49 procent flickor (de övergripande resultaten i studien redovisas dock inte uppdelat på kön, men vissa skillnader mellan könen beskrivs i den löpande texten). Elevbortfallet för dessa undersökningar är runt 15–20 procent.

Definitioner

Som elev med tobaksbrukande förälder räknas i studien de elever som svarat att deras mamma och/eller pappa röker och/eller snusar (föräldrarnas frekvens av tobaksbruk efterfrågas inte i formuläret och oavsett om föräldrarna är dagligrökare/snusare eller mer sporadiska brukare av tobak definieras de här som tobaksbrukare – då de uppfattas som detta av sina barn).

För att klassificeras som elev med tobakstillåtande förälder skall eleven ha instämt (ha svarat *stämmer ganska bra* eller *stämmer mycket bra*) i följande påståenden; *För mina föräldrar är det okej om jag röker cigaretter* och/eller *För mina föräldrar är det okej om jag snusar*.

Som tobaksanvändare i CANs skolundersökning räknas de elever som på frågorna *Röker du?* och/eller *Snusar du?* svarat: *Ja, varje dag, Ja nästan varje dag, Ja, men bara när jag är på fest* eller *Ja, men bara ibland*.

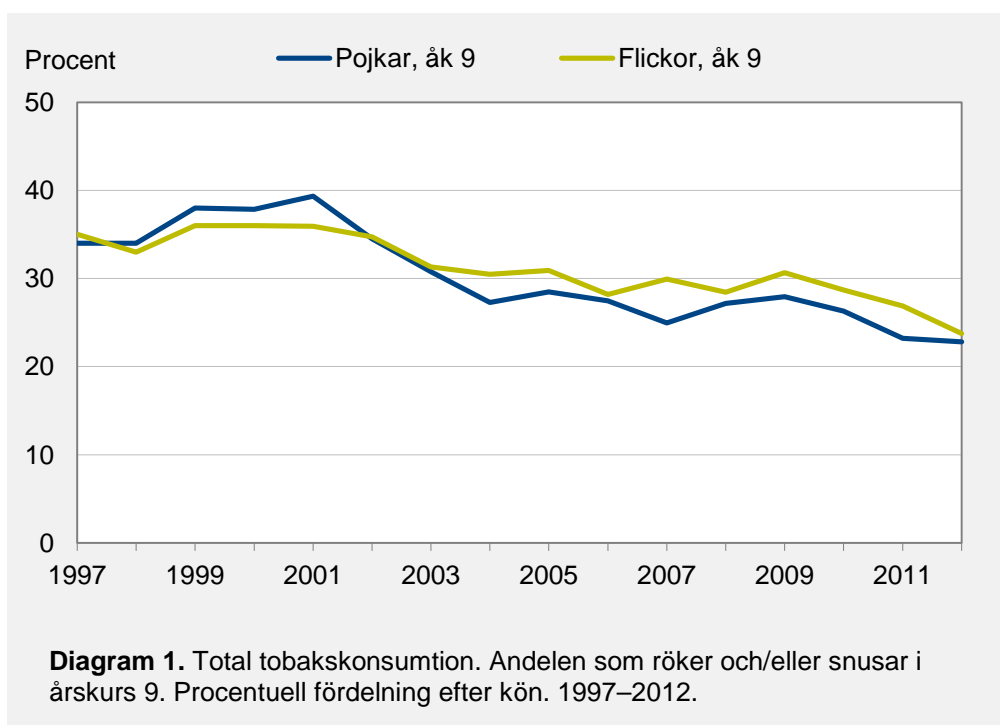
Utvecklingen av tobaksbruket i årskurs 9

Under mer än 40 år har CANs skolundersökning frågat om tobaksanvändning bland elever i årskurs 9. Bruket av tobak har varierat under perioden och de frågor som ställs i undersökningen har också ändrats vid några tillfällen under åren. Frågeförändringarna försvårar jämförelser för hela perioden, men översiktligt kan ändå sägas att tobaksanvändning, bland elever i årskurs 9, var vanligare under såväl 70-talet, som 80- och 90-talet jämfört med 2000-talet.

Rökning har under hela skolundersökningens historia varit vanligare bland flickor än bland pojkar i Sverige, vilket är unikt sett ur ett europeiskt perspektiv (ESPAD, 2011). Bland pojkar i Sverige har dock snusning varit desto vanligare och sett till den totala tobakskonsumtionen (rökning och/eller snusning) har skillnaderna mellan könen länge varit små.

I diagram 1 redovisas andelen elever i årskurs 9 som svarat att de röker och/eller snusar sedan 1997 då den senaste frågeförändringen gjordes. Följt efter en viss uppgång i den totala tobakskonsumtionen under 1990-talets sista år, vilken framförallt berodde på en ökad andel snusare, syns här översiktligt en markant minskning i tobaksbruket under 2000-talet. Sedan starten av det nya millenniet minskade andelen rökare i årskurs 9 kraftigt. Mellan åren 2000–2006 var nedgången rejäl och bland pojkar syntes under dessa år även en påtaglig minskning i andelen snusare. Bland flickor var trenden beträffande snus (om än på lägre nivåer) dock den motsatta under denna period, men åren därefter började även deras snusning att avta. Detta skedde dock samtidigt som andelen rökare började öka något, men efter bara några år syntes åter en minskad utbredning av rökningen och beträffande den totala tobakskonsumtionen är 2012 års nivåer de lägsta som uppmätts under hela undersökningens historia.

Som ovan nämnts utgår denna studie från data samlat under åren 2010, 2011 och 2012. I tabell 2 redovisas andelen tobaksbrukare separat för dessa år.

Tabell 2. Andelen tobakskonsumenter uppdelat på rökning, snusning och total tobakskonsumtion. Procentuell fördelning efter kön. 2010–2012.

	Röker			Snusar			Total tobakskonsumtion (röker och/eller snusar)		
	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt
2010	21,3 %	28,6 %	24,8 %	16,3 %	3,7 %	10,2 %	26,3 %	28,7 %	27,5 %
2011	19,1 %	26,4 %	22,7 %	12,6 %	3,5 %	8,2 %	23,2 %	26,9 %	25,0 %
2012	17,4 %	23,5 %	20,4 %	13,8 %	2,1 %	8,1 %	22,8 %	23,8 %	23,3 %
2010–2012 medelvärde	19,3 %	26,3 %	22,7 %	14,3 %	3,1 %	8,9 %	24,1 %	26,5 %	25,3 %

Resultat

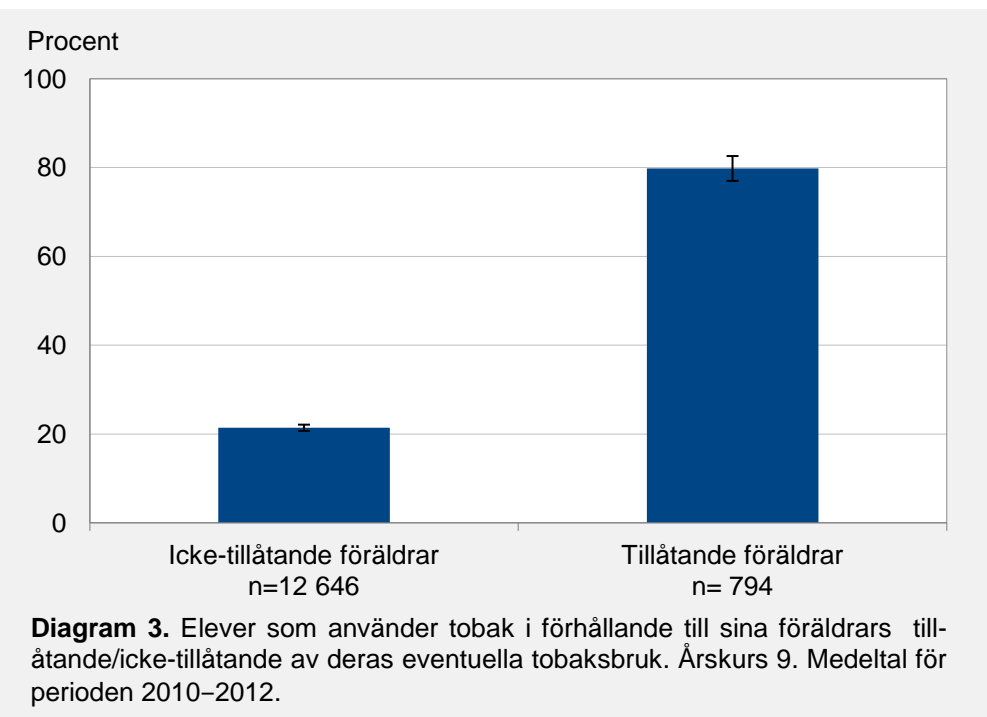
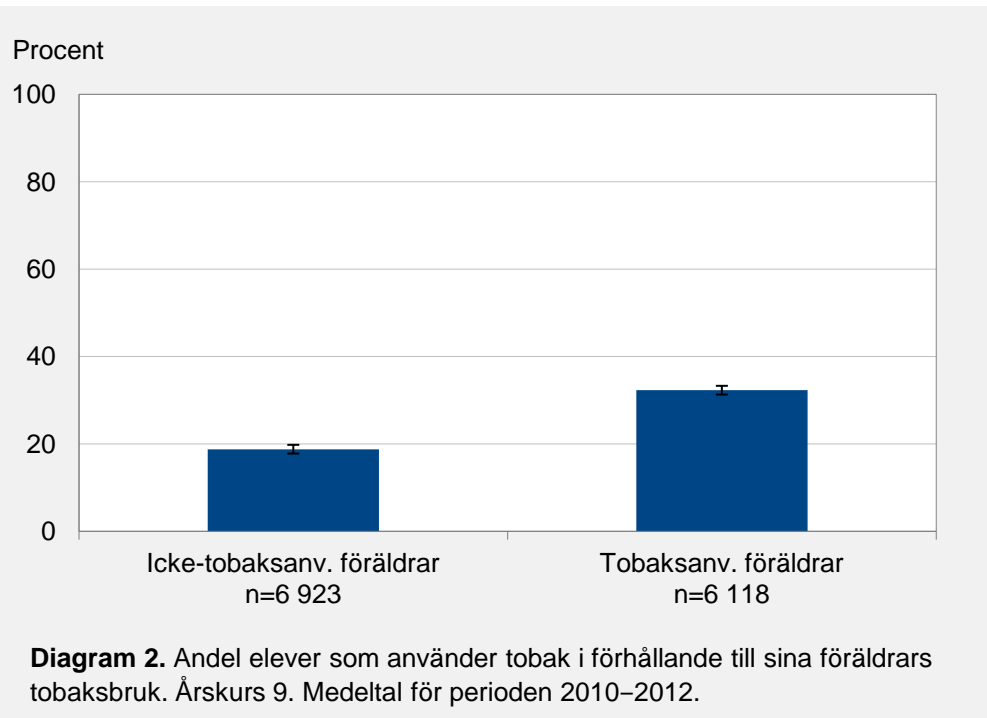
Både när det gäller tobaksbruk hos föräldrar och deras acceptans av barnens tobaksbruk (rapporterat av barnen), finns tydliga och signifikanta samband med användning av tobak hos deras barn (diagram 2 och 3, konfidensintervall markerade med 95 % konfidensgrad).

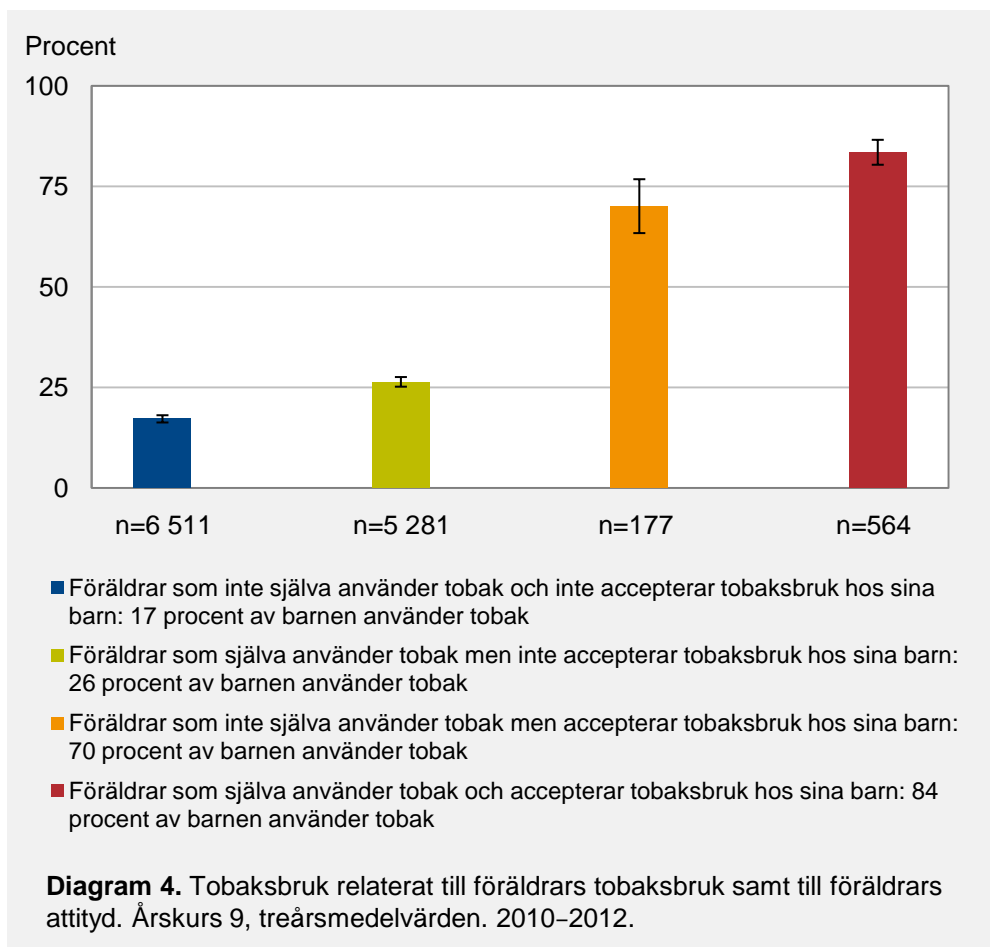
Bland de elever som uppger att ingen av deras föräldrar använder tobak svarar 19 procent att de röker och/eller snusar. Motsvarande andel bland de elever som svarat att de har minst en tobaksbrukande förälder, är 32 procent (diagram 2). Mönstret är detsamma även då rökning och snusning studeras separat och framträder såväl bland pojkar som bland flickor.

Samvariation uppträder ännu oftare när det är mödrar som röker jämfört med om det är fäder som gör detta. Dessutom är sambandet något starkare mellan mödrar och döttrar jämfört med samvariationen mellan mödrar och söner beträffande rökning, medan sambanden mellan rökande fäder är lika starkt mellan dessa fäder och deras söner som mellan dessa fäder och deras döttrar.

Beträffande snusning är sambandet något starkare mellan snusande mödrar och snusande döttrar jämfört snusande mödrar och snusande söner. Omvänt är samvariationen mellan snusande fäder och snusande söner något vanligare än samvariation mellan snusande fäder och snusande döttrar. Det bör emellertid understrykas att detta handlar om mindre tendenser och att de huvudsakliga sambanden påträffas vare sig det är mödrar eller fäder, respektive döttrar eller söner, som röker eller snusar.

Bland de elever som uppgett att det skulle vara okej för deras föräldrar om de använde tobak svarar 80 procent att de röker och/eller snusar, jämfört med 21 procent bland de elever som svarat att deras föräldrar inte skulle tycka att det var okej (diagram 3). Även här är mönstret detsamma oavsett om rökning eller snusning studeras samt oavsett kön. Det kan dock nämnas att samvariationen uppträder ännu oftare då det handlar om snus än då det handlar om cigaretter, samt beträffande kön; då det är flickor som har tillåtande föräldrar.

I diagram 4 redovisas andelen tobaksanvändande elever när hänsyn tagits till såväl föräldrars tobaksbruk/icke-bruk som till föräldrars acceptans/icke-acceptans av tobaksbruk hos de egna barnen. Även här framgår att sambandet är särskilt starkt mellan tobaksaccepterande föräldrar och tobaksbrukande barn. Oavsett om elevernas föräldrar använder tobak eller inte, så röker och/eller snusar minst sju av tio elever som svarat att det är okej för deras föräldrar om de skulle röka och/eller snusa. Det är dock viktigt att förtydliga att det är förhållandevis få elever som svarar att deras föräldrar har en sådan tillåtande attityd. Det finns betydligt fler föräldrar som själva använder tobak än föräldrar som tycker att det är okej om deras barn skulle röka och/eller snusa (i figurerna redovisas antalet elever som uppgett respektive svar efter bokstaven n).

Under åren 2010–2012 svarade i genomsnitt 44 procent av niorna att någon av deras föräldrar rökte och/eller snusade¹ medan andelen elever som, under dessa

¹ Att ha tobaksanvändande föräldrar innebär att eleven svarat att mamma och/eller pappa röker och/eller snusar. Använder en förälder tobak blir barnet således klassificerat som exponerad oavsett om barnets andra förälder/föräldrar använder tobak eller inte. I en studie av Harakeh m.fl. (2005) visar det sig också att tonåringar har en förhållandevis god kännedom om sina föräldrars eventuella tobaksbruk – medan detsamma inte kan sägas om föräldrarnas kännedom om barnens eventuella tobaksvanor).

Tabell 3. Elevernas fördelning mellan grupper av föräldrar med olika förhållnings-sätt till tobak.

n=12 523	För mina föräldrar är det okej om jag röker/snusar?	
	Nej	Ja
Ingen förälder som använder tobak	52,0 %	1,4 %
Mamma och/eller pappa använder tobak	42,1 %	4,6 %

är, svarade att deras föräldrar tyckte att det var okej om de skulle använda tobak, var sex procent. Här kan också nämnas att det var något fler elever som svarade att det skulle vara okej för deras föräldrar om de snusade jämfört med om de rökte.

Det är också viktigt att understryka att föräldrar – trots eget bruk av tobak, i mer än nio fall av tio inte uppfattas som tobakstillåtande då det handlar om barnens eventuella rökning eller snusning (9 % av de tobaksbrukande föräldrarna uppfattas acceptera tobak). Studeras istället den mindre grupp föräldrar som accepterar tobak är däremot merparten av dessa föräldrar själva tobaksbrukare (72 %).

I tabell 3 redovisas hur dessa, för studien aktuella, kategorier av föräldrar fördelar sig bland eleverna i årskurs 9 (ej svar på dessa delfrågor, vilket tillsammans utgör 11 procent, är här bortrensade).

Gruppen av accepterande föräldrar är således relativt liten, men resultaten är påfallande och av tabell 4 framgår därutöver att tobaksbrukets frekvens är avsevärt högre bland de elever som svarat att det är okej för deras föräldrar om de röker och/eller snusar. Bland dessa elever svarar 67 procent att de röker eller snusar dagligen eller nästan dagligen, vilket motsvaras av 8 procent bland dem som inte har tillåtande föräldrar. Här är det emellertid viktigt att understryka att CANs undersökning är en tvärsnittsstudie (urvalet av elever deltar endast vid ett tillfälle) och att frågan om föräldrars inställning till tobak inte inrymmer vidare följdfrågor om när eller hur en sådan tillåtelse yttrat sig, vilket medför att tolkningar av kausalitet (orsak-verkan-samband) bör göras med försiktighet.

Tabell 4. Frekvens av tobaksbruk. Procentuell fördelning efter elever som har, eller inte har, tobakstillåtande föräldrar.

	Föräldrar som ej tillåter tobak	Föräldrar som tillåter tobak
	n=12 643	n=793
Använder inte tobak	78,4 %	19,8 %
Använder tobak ibland	13,0 %	12,7 %
Använder tobak dagligen/nästan dagligen	8,5 %	67,5 %

Då CANs undersökning är en tvärsnittsstudie (urvalet av elever deltar endast vid ett tillfälle) och då frågan om föräldrars inställning till tobak inte inrymmer vidare följdfrågor om när eller hur en sådan tillåtelse yttrat sig går det dock inte att utsluta att den accepterande attityd som rapporterats kan ha uppstått (eller uppfattats) av eleverna först efter att föräldrarna fått kännedom om att barnen använder tobak. En tillåtande tobaksattityd behöver alltså inte nödvändigtvis ha föregått tobaksdebuten utan kan vara resultatet av ett (om än motvilligt) accepterande av barnens tobaksanvändning. Om eleverna redan etablerat ett frekvent tobaksbruk ökar sannolikheten att föräldrar så småningom yttrat någon form av acceptans för detta, men ordningsföljden kan även vara den omvända; en accepterande attityd kan också ha bidragit till att elever i högre grad fortsätter och utvecklar sitt tobaksbruk. I tabell 4 redovisas frekvensen av tobaks bruket bland de elever som har, respektive inte har, tobakstillåtande föräldrar.

Diskussion

Under åren 2010–2012 svarade omkring 44 procent av eleverna att åtminstone en av föräldrarna rökte och/eller snusade. Tobaks bruket är mer utbrett bland dessa elever jämfört med dem som svarat att de inte har någon förälder som röker och/eller snusar. Även då eleverna svarat att deras föräldrar inte skulle acceptera om de använde tobak, är detta samband signifikant. Lite drygt var fjärde elev (26 %) som har minst en tobaksbrukande förälder, röker och/eller snusar själv, trots att de svarat att detta inte skulle vara okej för föräldrarna. Bland de elever som varken har tobaksbrukande eller tobakstillåtande föräldrar är motsvarande andel lägre (17 %).

Vidare är elever som svarat att det är okej för deras föräldrar om de röker/snusar, tobaksbrukare i betydligt högre grad än elever som har föräldrar som inte accepterar tobaksbruk. Sambandet är signifikant oavsett om föräldrarna själva är tobaksbrukare eller inte, men det bör tydliggöras att det är avsevärt vanligare att en sådan acceptans förekommer bland elever som har föräldrar som själva använder tobak än bland föräldrar som inte gör det. Troligt är att föräldrarnas egna bruk försvårar ett aktivt avståndstagande/förbud mot tobak. Därmed inte sagt att tobaksacceptans är vanligt ens bland dessa föräldrar. Eleverna svarar tvärtom att nio av tio tobaksbrukande föräldrar inte skulle acceptera tobaksbruk hos sina barn och här kan tilläggas att det i en tidigare amerikansk studie (Ennett m.fl., 2001) visat sig att regler mot tobak, signifikant oftare finns uttalade i familjer där åtminstone en av föräldrarna röker än i familjer där ingen förälder röker. Här bör också understrykas att det är möjligt att det finns faktorer, som inte går att identifiera i dessa data, som föranleder såväl föräldrarnas attityd, som barnens (och föräldrarnas) tobaksbruk.

Därutöver bör det också understrykas att CANs undersökning är en tvärsnittsstudie (urvalet av elever deltar endast vid ett tillfälle) och att frågan om föräldrars inställning till tobak inte inrymmer vidare följdfrågor om när eller hur en sådan tillåtelse yttrat sig. Kausala tolkningar utifrån detta material bör därför, som nämnts, göras med försiktighet eftersom det utifrån dessa data inte går att

utesluta att den accepterande attityd som rapporterats, kan ha uppstått (eller uppfattats) av eleverna först efter att föräldrarna fått kännedom om att barnen använder tobak. En tillåtande tobaksattityd behöver alltså inte nödvändigtvis ha föregått tobaksdebuten utan kan vara resultatet av ett (om än motvilligt) accepterande av barnens tobaksanvändning. Här bör det dock nämnas att tidigare longitudinella studier från andra länder (se t.ex. Sargent & Dalton, 2001) visat att föräldrar som uppfattats som att de starkt skulle motsätta sig ett eventuellt tobaksbruk hos sina barn, mer sällan (än föräldrar med en mer tillåtande attityd) har barn som använder tobak vid senare mättillfällen (då barnen är i tonårsåldern). Även dessa resultat gäller oavsett om föräldrarna själva använder tobak eller inte.

Studier har också visat att barn till föräldrar som själva använder tobak, men som aktivt förmedlar en "anti-tobaks-socialisering", mer sällan provat att röka/röker (Jackson & Dickenson, 2006 och Clark, m.fl., 2006). Det bör här dock påpekas att även om eleverna i denna studie från CAN, svarat att deras föräldrar inte skulle tycka att det var okej om de rökte eller snusade, är detta inte detsamma som att föräldrarna förmedlat en aktiv "anti-tobaks-socialisering". Ytterligare visar den studie som nämnts från Ennett m.fl. (2001) samtidigt att föräldra-barn-samtal om tobak, inte förhindrar barn från att pröva tobak, men däremot från att utveckla ett mera omfattande bruk och i föreliggande studie bekräftas att elever med tobakstillåtande föräldrar betydligt oftare, än elever med föräldrar som inte accepterar tobak, har ett mer frekvent bruk av daglig eller nästan daglig snusning/rökning. Följaktligen bör det betonas att även om eleverna redan använder tobak då föräldrarnas acceptans yttrar sig, kan en sådan tillåtande attityd bidra till att eleverna fortsätter använda tobak, vilket gör att kunskap rörande detta är värdefull att ha i det tobakspreventiva arbetet.

Sett till samtliga elever är förekomsten av accepterande föräldrar emellertid förhållandevis låg i de dagsaktuella data som denna studie baseras på. Och eftersöks istället förekomsten av tobakstillåtande- respektive tobaksbrukande föräldrar, bland de elever som redan använder tobak, påträffas siffror som visar att en klar majoritet av de tobaksbrukande eleverna (76 %) har föräldrar som inte accepterar tobak men däremot har majoriteten av dem (55 %) föräldrar som själva använder tobak. Sannolikt spelar därför denna faktor tillsammans med andra faktorer, en mer betydelsefull roll för utbredningen av tobaksbruk bland skolelever idag. Resultaten i denna studie visar också att tobaksbruk förekommer även bland elever som varken har brukande eller accepterande föräldrar. I tidigare forskning har en rad riskfaktorer för tobaksbruk identifierats inom flera olika områden (se exempelvis El-Khouri m.fl., 2005). Bland andra riskfaktorer syns tobaksbruk framför allt oftare förekomma bland elever som har många tobaksanvändande kamrater (se till exempel Statens folkhälsoinstitut 2010:20 och Henriksson, 2011). För att få en nyanserad bild av unga tobaksbrukare och för att kunna motverka bruket och därmed nå de nationella etappmålen, är det därför viktigt att ta hänsyn till faktorer på flera nivåer. Såväl förhållanden som rör personliga egenskaper och erfarenheter som förhållanden i den sociala och strukturella miljön är betydelsefulla (Andershed & Andershed, 2005).

Avslutningsvis kan det nämnas att en positiv omständighet är att omkring åtta av tio elever som dagligen eller nästan dagligen röker uppger att de ville sluta med detta och att hälften av dem som snusar dagligen eller nästan dagligen, svarar detsamma. Med andra ord finns det en utbredd vilja till förändring bland de dagliga tobaksanvändarna, vilken bör tas till vara så långt det är möjligt.

Referenser

Andershed H, Andershed A (2005). *Normbrytande beteenden i barndomen. Vad säger forskningen?* Stockholm: Gothia AB.

Clark PI, Schooley MW, Pierce B, Schulman J, Hartman AM & Schmitt CL (2006). *Impact of home smoking rules on smoking patterns among adolescents and young adults*. Preventing Chronic Disease, 3(2), A41.

El-Khouri B, Sundell K, Strandberg A (2005). *Risikofaktorer för normbrytande beteenden. Skillnaden mellan pojkar och flickor i tonåren*. Stockholm: Forsknings- och utvecklingsenheten.

Henriksson C, Leifman H (2011). *Skolelevs drogvanor 2011*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Henriksson C (2011). *Unga och rökning*. Stockholm: Utvecklingsenheten, Socialförvaltningen, Stockholm stad.

Jackson C, Dickinson D (2002). *Can parents who smoke socialize their children against smoking? Results from the Smoke-free Kids intervention trial*, Tobacco Control 2003;23:52–59.

Jackson C, Dickinson D (2006). *Enabling Parents Who Smoke to Prevent Their Children From Initiating Smoking*. Arch Pediatr Adolesc Med. 2006;160:56–62.

Marklund U (1989). *Det onda jag inte vill det gör jag: En kartläggning av 13–17-åringars tobaksvanor, kunskaper och attityder*, (SoS rapport: 1989:6). Stockholm: Socialstyrelsen.

Sargent JD, Dalton M (2001). *Does parental disapproval of smoking prevent adolescents from becoming established smokers?* Pediatrics Dec; 108 (6): 1256–62.

C.A.N

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, är en ideell förening som har till uppgift att sprida information om alkohol och andra droger. Våra återkommande nationella undersökningar är Skolelevers drogvanor, Drogutvecklingen i Sverige och Narkotikatillgängligheten i Sverige. CAN genomför även lokala och regionala undersökningar på uppdrag av kommuner och län. Läs mer på www.can.se.